

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра туризму та рекреації

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Розроблення культурно-пізнавального туру територією Болгарії та
його просування на ринку України»

Студента 4 курсу, 18 групи,
освітнього ступеня «бакалавр»,
спеціальності 242 «Туризм»
освітня програма «Міжнародний
туризм»

Жабко
Анастасія Андріївна

підпис студента

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Дупляк
Тетяна Петрівна

підпис керівника

Гарант освітньої програми
к.н.держ.упр., доцент

Кравцов Сергій
Станіславович

підпис гаранта

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Кафедра туризму та рекреації

Освітній ступінь «бакалавр»

Спеціальність 242 «Туризм»

Освітня програма «Міжнародний туризм»

Затверджую

Зав. кафедри

Тетяна ТКАЧЕНКО

« _____ » _____ 2022 р.

Завдання

на випускню кваліфікаційну роботу студентіві

Жабко Анастасії Андріївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи:

«Розроблення культурно-пізнавального туру територією Болгарії та його просування на ринку України»

Затверджена наказом ДТЕУ від «01» листопада 2022 р. №2900.

2. Строк здачі студентом закінченної роботи : до 02.06.2023 р.

3. Цільова установка та вихідні данні до роботи:

Мета роботи: обґрунтування теоретико-прикладних засад розроблення продукту культурно-пізнавального туризму Болгарії та його просування на ринку
Об'єкт дослідження: процес розроблення та просування продукту культурно-пізнавального туризму.

Предмет дослідження: теоретичні, методологічні та практичні аспекти розроблення та просування продукту культурно-пізнавального туризму територією Болгарії.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

- 1.1. Теоретичний базис культурно-пізнавального туризму
- 1.2. Діагностика ринку культурно-пізнавального туризму
- 1.3. Аналіз ресурсного потенціалу Болгарії для розвитку культурно-пізнавального туризму

РОЗДІЛ 2. ПРОЄКТ ПРОДУКТУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ БОЛГАРІЇ ТА ЙОГО ПРОСУВАННЯ НА РИНКУ УКРАЇНИ

- 2.1. Розроблення маршруту та програми туру
- 2.2. Заходи та інструменти просування культурно - пізнавального туру на ринку України
- 2.3. Економічне обґрунтування туру

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи:

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1.	Вибір і затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	01.09.2022- 01.11.2022	01.11.2022
2.	Оформлення і затвердження завдання на роботу	02.11.2022- 02.12.2022	2.12.2022
3.	Написання та попередній захист 1 розділу випускної кваліфікаційної роботи у наукового керівника	03.12.2022 - 10.02.2023	10.02.2023
4.	Написання та попередній захист 2 розділу випускної кваліфікаційної роботи у наукового керівника	11.02.2023- 21.04.2023	21.04.2023
5.	Оформлення випускної кваліфікаційної роботи	22.04.2023- 08.05.2023	08.05.2023
6.	Представлення роботи на кафедрі та попередній захист у комісіях	09.05.2023 – 22.05.2023	22.05.2023
7.	Доопрацювання, оформлення, друкування, підготовка матеріалів до захисту	23.05.2023 – 01.06.2023	01.06.2023
8.	Представлення готової зшитої випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі	до 02.06.2023	02.06.2023
9.	Захист випускної кваліфікаційної роботи в екзаменаційній комісії	Згідно з розкладом	16.06.2023

6. Дата видачі завдання «2» грудня 2022 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ Дупляк Т.П.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми _____ Кравцов С. С.

9. Завдання прийняв до виконання студент _____ Жабко А.А

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи:

Студентка Жабко Анастасія Андріївна виконала випускну кваліфікаційну роботу у повному обсязі в установленні терміни згідно з календарним планом виконання роботи. За змістом, структурою та оформлена робота відповідає вимогам вищої школи, має практичне значення та наукову новизну, актуальний напрям досліджень. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, 2 розділів, висновків, списку джерел та додатків.

У першому розділі визначено теоретичні підходи до сутності культурно-пізнавального туризму, а також проведено діагностику ринку культурно-пізнавального туризму та досліджено ресурсний потенціал Болгарії для розвитку культурно-пізнавального туризму. У другому розділі розроблено та економічно обґрунтовано маршрут, програму та заходи з просування культурно-пізнавального туру на ринку України.

Випускна кваліфікаційна робота рекомендується до захисту в ЕК та заслуговує на позитивну оцінку. Дослідження є самостійною авторською роботою, завершено з поставленою метою та визначеними завданнями. Робота пройшла перевірку на плагіат. Виявленні недоліки усунуті. Електронну версію роботи отримано для передання до репозитарію ДТЕУ.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи Дупляк Т.П.
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист _____
(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу:

Випускна кваліфікаційна робота студента Жабко А.А.
(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту в екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми Кравцов С. С.
(підпис, прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри _____
(підпис, прізвище, ініціали)

«_____» _____ 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	9
1.1. Теоретичний базис культурно-пізнавального туризму.....	9
1.2. Діагностика ринку культурно-пізнавального туризму.....	15
1.3. Аналіз ресурсного потенціалу Болгарії для розвитку культурно- пізнавального туризму.....	23
РОЗДІЛ 2. ПРОЄКТ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРУ ТЕРИТОРІЄЮ БОЛГАРІЇ	30
2.1. Розроблення маршруту та програми туру.....	30
2.2. Заходи та інструменти просування культурно - пізнавального туру на ринку України.....	36
2.3. Економічне обґрунтування туру.....	49
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

Для людини туристична подорож – це джерело нових вражень та емоцій. У сучасному суспільстві історико-культурні традиції країн часто є мотиваційним фактором для туристів. Під час культурно-освітніх екскурсій і подорожей людина отримує точну і повну інформацію про те, що її цікавить, тим самим розширюючи свій кругозір.

Такий туризм вчить і розважає водночас, дозволяє накопичити безцінний досвід зустрічі з різними культурами та виробити власну систему цінностей і пріоритетів. Розвиток освітнього туризму не тільки призводить до збільшення туристичних потоків, а й створює імідж регіону, що сприяє подальшому просуванню туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному туристичному ринку.

Актуальність теми роботи полягає в необхідності оптимізації процесів, пов'язаних з довгостроковим прогнозом розвитку туризму в країні в ракурсі культурно-освітнього туризму, що базується на культурних традиціях і зумовлений потребами сучасного суспільства.

Дослідженням культурно-пізнавального туру та його впровадженням займалися такі вчені, як: Борушак М.Г. [2], Кифляк В.Ф. [5], Кукліна Т.С. [6], Любимцева О.О. [9], Семенов В.Ф. [14] та інші.

Метою роботи є Дослідження теоретичних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо формування продукту культурно-пізнавального туризму територією Болгарії та його просування на ринку України.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- розглянути структуру ринку культурно - пізнавального туризму;
- проаналізувати ресурсний потенціал Болгарії;
- обґрунтувати маршрут;
- розробити програму туру;

- економічно обґрунтувати розроблення туру.

Об'єктом роботи є культурно – пізнавальний тур Болгарії.

Предметом роботи є Теоретичні, методологічні та практичні аспекти розроблення та просування продукту культурно-пізнавального туризму територією Болгарії.

Методи дослідження. В роботі були використані наступні методи дослідження: теоретичний – для огляду літератури з досліджуваної теми; аналізу – для розгляду структури ринку культурно – пізнавального туризму та аналізу ресурсного потенціалу Болгарії; графічні методи – для розроблення культурно – пізнавального туру та його економічного обґрунтування.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 5 таблиць, 12 рисунків, 9 додатків, 29 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Теоретичний базис культурно-пізнавального туризму

Термін «пізнавальний туризм» був введений на міжнародному рівні в Працях Всесвітньої конференції з питань культурної політики (1982). Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури розглядає освітній туризм як ще один вид туризму, який «враховує культуру інших народів». Хартія з пізнавального туризму Міжнародної ради з пам'яток і пам'яток (ICOMOS) визначає пізнавальний туризм як форму туризму, основною метою якого серед інших завдань є «відкриття пам'ятників і меморіалів» [1].

Вітчизняні та зарубіжні вчені приділяють велику увагу вивченню освітнього туризму. Проте, незважаючи на велику кількість досліджень у науковій літературі, для визначення «пізнавального туризму» використовуються різні терміни і пізнавальний туризм можна поділити на пізнавальний, екскурсійний, культурний, культурно-пізнавальний тощо.

Західні вчені визначають пізнавальний туризм як «тип туризму, який включає всі аспекти подорожей, за допомогою яких мандрівники можуть дізнатися про історію та спадщину інших людей або їхній сучасний спосіб життя чи мислення»; «подорож для відпочинку, пов'язана з одним або кількома аспектами культури певного регіону»; «туризм орієнтований на культуру місця призначення – спосіб життя, історію, мистецтво, економіку та відпочинок місцевого населення» [2].

Так, наприклад, В. Федорченко ототожнює пізнавальний туризм з екскурсійним і дає таке визначення пізнавального туризму: туристичні подорожі, основною метою яких є задоволення допитливості та інших пізнавальних

інтересів [4]. Пусентейло П. схожої точки зору дотримується і зазначає, що пізнавальний (екскурсійний) туризм – це подорожі та подорожі з пізнавальною метою [3].

У своєму дослідженні Шандор Ф. прирівнює пізнавальний туризм до культурного. М. Сущинська у своєму дослідженні розрізняє: спеціалізований пізнавальний туризм, неспеціалізований пізнавальний туризм, пізнавальний туризм як складову іншого виду туризму.

Шандор Ф. ототожнює пізнавальний туризм з культурним і дає таке визначення: «культурний туризм — це відвідування історичних, культурних чи географічних пам'яток» [7]. Повну і повну характеристику пізнавального туризму з розгорнутою класифікацією дає М. Сущинська (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Типи культурно - пізнавального туризму та їх характеристики

Вид туризму	Часовий / культурний Фокус	Особливості	Тематичні пам'ятки / діяльність туриста
Туризм спадщини, або культурно-історичний	Минуле / Висока культура. Традиційні побутова і творча практика	Реалізує інтерес до минулого, до визнаних культурних цінностей, що знаходять вираз в автентичних «пам'ятках» (історичних, архітектурних, літературних, художніх) і традиціях	Музеї та центри спадщини. Історичні споруди (замки, фортеці та ін. будівлі). Культурні ландшафти (що асоціюються з історичними особистостями або подіями). Місця археологічних розкопок. Релігійні центри та споруди. Місцеві традиції. Традиційні події
Оглядовий (культурно-екскурсійний) або ознайомлювальний	Минуле, сьогодення / Висока культура. Традиційні побутова і творча практика	Реалізує інтерес до знайомства з «чужою» культурою для формування різнопланової картини світу	Пам'ятки культурно-історичної спадщини. Місцеві традиції. традиційні події

Продовження табл. 1.1

Арт-туризм	Сьогодні / Висока і популярна культура	Реалізує інтереси до сучасних процесів в сфері художньої творчості	Художні галереї та виставки. Театри і драматичні, музичні вистави. Культурно-креативні квартали. Фестивалі мистецтв. Музеї та події в сфері сучасного дизайну і моди. Літературні місця. Місця зйомок фільмів
Подієвий культурний туризм	Сьогодні та минуле / Висока, популярна, жива культура	Реалізує інтерес до унікальних культурних ресурсів, використання яких обмежено жорсткими часовими і просторовими рамками	Фестивалі мистецтв. Регіональні та місцеві святкування (карнавали, релігійні свята, святкування пам'ятних дат тощо). Естрадні та інші шоу. Прем'єрні покази. Художні виставки
Креативний культурний туризм	Минуле, сьогодні, майбутнє / Висока, популярна, жива культура	Реалізує інтерес до власного творчого і духовного розвитку	Власна творча діяльність туриста у творчій сфері і сфері духовного самовдосконалення в галузях культури, розвиток яких складають відмінну рису дестинації
Екокультурний туризм	Минуле, сьогодні / Жива культура	Реалізує інтерес у формуванні нового культурного досвіду в формі діяльної участі в здійсненні традиційного укладу життя місця (аутентичного, реконструйованого або сучасного)	Перебування в місцевій родині. Участь у традиційній дозвільній діяльності місцевого населення. Ведення традиційного укладу життя в «історичному» поселенні
Туризм вражень	Минуле, сьогодні / Висока, популярна, жива культура	Реалізує інтерес до осмислення особливостей культури місця і часу через власний емпіричний досвід, отриманий на основі занурення в запропоновані обставини	Культурно-креативні квартали. Інтерактивні музейні програми. Місцеві свята та фестивалі. Історичні реконструкції

Продовження табл. 1.1

Тематичний туризм	Минуле, сьогодення / Висока, популярна, живакультура	Реалізує інтерес до знайомства з одним з аспектів історії та культури дестинації. Відновлення культурних маршрутів на регіональному, міжрегіональному та місцевому рівні	Може об'єднувати однотипні і різні за типом культурні ресурси всередині поза дестинації, згруповані навколо однієї теми
-------------------	--	--	---

Джерело: [7]

Підсумовуючи викладену інформацію, пропонуємо таке трактування поняття «пізнавальний туризм»: пізнавальний туризм – це туристична подорож, основною метою якої є ознайомлення туристів з історико-культурними традиціями та культурною спадщиною кожної країни.

Регіон може забезпечити мінімальний набір ресурсів для пізнавального туризму, але для його масового розвитку потрібна певна концентрація об'єктів культурної спадщини (рис. 1.1).



Рис. 1.1. Об'єкти культурної спадщини [7]

Отже, з рис. 1.1 можемо побачити, що об'єкти культурної спадщини складаються з пам'ятників археології, культової та цивільної археології, пам'ятників ландшафтної культури, сільських поселень, музеїв, театрів, виставкових зал, технічних споруд і комплексів. Призначення пізнавального туризму показано на рис. 1.2.



Рис. 1.2. Призначення пізнавального туризму [8]

Наведене на рис. 1.2 призначення пізнавального туризму характеризує ознайомлення з іншою культурою, перевірку своїх знань на практиці, формування в собі чіткої системи цінностей, навчання жити за принципами мовної і соціокультурної толерантності.

Пізнавальний туризм сьогодні займає перші місця в статистиці світових туристичних агентств та конкурує з оздоровчим і спортивним туризмом. Розвиток цього сегменту туризму є пріоритетним напрямком туристичної галузі. Сотні тисяч людей в усьому світі щодня відстоюють годинні черги, щоб потрапити в музеї. Люди прагнуть розширювати свій кругозір і продовжувати свою самоосвіту в будь-якому віці і в будь-якому місці.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що пізнавальний туризм спрямований на розширення кругозору людини та навчання, і водночас турист отримує необхідну інформацію та знання, а також може задовольнити свої особисті потреби. Метою пізнавального туризму є пам'ятки історії, архітектури, мистецтва, природні та етнічні особливості, сучасне життя народу, історико-культурні традиції тощо.

1.2. Діагностика ринку культурно - пізнавального туризму

Україна розкрила свій багатогранний потенціал і активно інтегрується у світовий економічний і культурний простір. Туризм є невід'ємною частиною міжнародного ринку і вже давно входить до трійки найприбутковіших. У той же час, завдяки розвитку туризму, за гроші можна отримати щось більш цінне - духовне багатство, хороших друзів по всьому світу і фізичне здоров'я. Для цього необхідно забезпечити розвиток туристичної інфраструктури та широке розповсюдження наявного туристично-рекреаційного потенціалу України, щоб громадяни кожної країни мали постійний доступ до інформації про нашу державу та її туристичні ресурси [2].

У сучасних умовах, враховуючи новітні світові тенденції, перед Україною постає завдання створити на основі своїх туристичних ресурсів високорентабельну та ефективну індустрію туризму.

Сьогодні одним із головних напрямів туризму є культурний туризм, який ґрунтується на розумінні важливої ролі культурної діяльності, визнанні необхідності створення умов для реалізації культурних потреб людини з точки зору історії, релігія, звичаї, спосіб розвитку та спосіб життя. Для громадян усього світу культурно-освітній туризм є привабливим середовищем для прямого спілкування, рушійною силою для взаємного збагачення та взаємної поваги через культурну діяльність через подорожі. Освітній туризм має стати важелем розвитку туристичної галузі в цілому. Найбільша кількість людей подорожує з метою відпочинку (рис. 1.3).

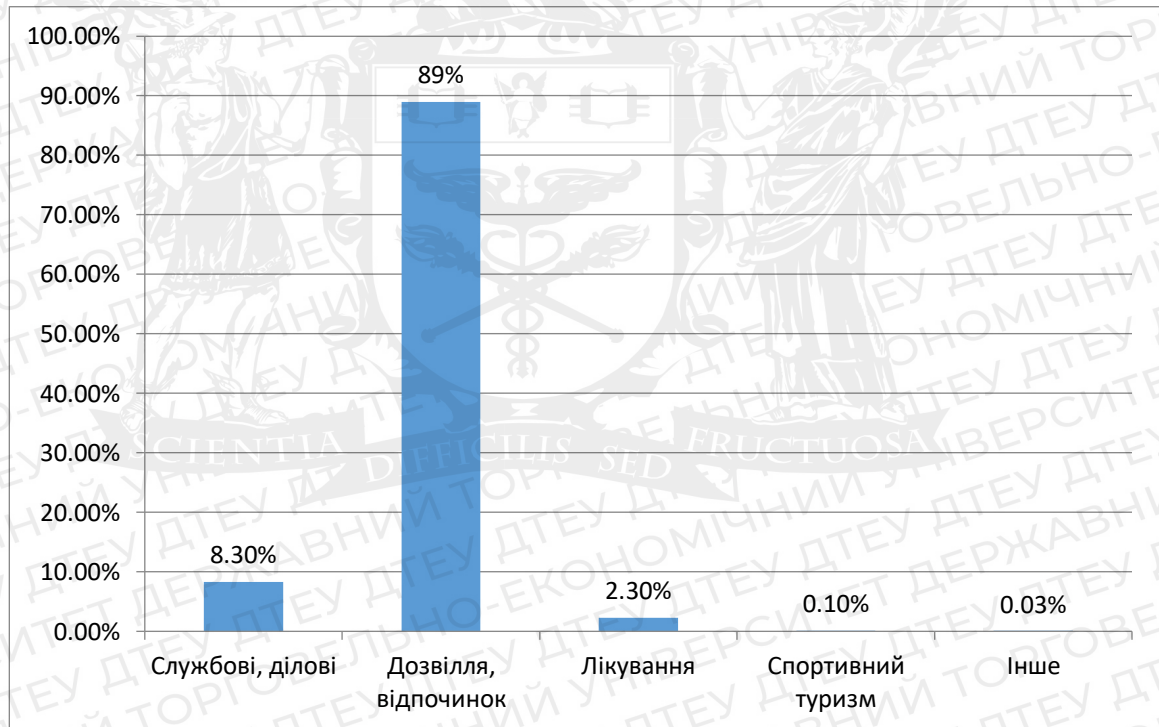


Рис. 1.3. Розподіл туристів за метою поїздки в Україні у 2021 р. [8]

Для підвищення ефективності розвитку туризму в Україні необхідні інновації за такими напрямками: аналіз культурної спадщини; впровадження розважальних елементів в організацію пізнавального туризму; інноваційний розвиток готельної інфраструктури; створення тематичних парків тощо. [16].

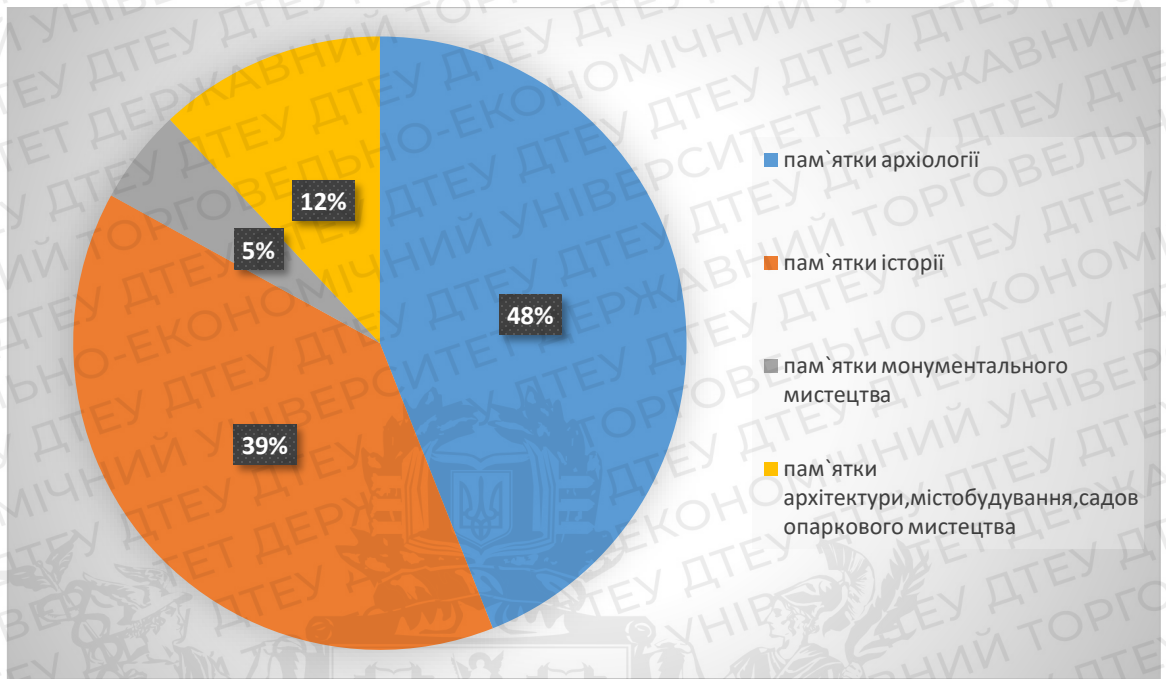
Зменшення аудиторії театру та збільшення кількості вистав відбулося за рахунок збільшення активності на малих майданчиках. Поширеність «мікросцени» зумовлена зміною культурних парадигм і відповідає світовим тенденціям. В Україні 590 музеїв, що на 16 більше, ніж у 2019 році, і на 44 більше, ніж у 2018 році. 48 музеїв мають статус національних. В українських музеях зберігається 12,5 млн. експонатів основного фонду, з яких 12 млн., або 96 %, належать до державної частини музейного фонду України. На виставках і ярмарках 22,4 млн відвідувачів мали змогу побачити 1,5 млн експонатів [3].

Провідною частиною розвитку туризму є культурно-пізнавальний туризм. Кривий Ріг, Мелітополь і Бердянськ є важливими культурними і танцювальними центрами України. Театральне мистецтво в Києві, Харкові, Тернополі. Туристів також приваблюють музично-мистецькі центри, особливо Херсон, Рівне, Житомир, Одеса та Львів. Закарпаття завжди було відоме своїм декоративно-прикладним мистецтвом.

Україна має велику кількість унікальних пам'яток історії та культури, має великий потенціал для розвитку в'їзного та внутрішнього культурно-пізнавального туризму. Західна Україна входить до п'ятірки найбільш привабливих і популярних туристичних курортних регіонів України. Враховуючи складну історію та багатовікове співіснування багатьох народів і релігій, Україна має великий культурний і туристичний потенціал [17].

На Державному реєстрі України перебуває понад 130 тис. пам'яток, з них: 57 206 – пам'ятки археології (з них 418 – національного значення); 51364 – пам'ятки історії (147); 5926 – пам'ятки невмирущого мистецтва (45); 16293 – Пам'ятки архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафту (3541) [6].

Нижче наведено графік відсоткового співвідношення пам'яток у Національному реєстрі України (рис. 1.4).



*Рис. 1.4. Кількість пам'яток на державному обліку в Україні
Сформовано автором на основі [9]*

На сьогоднішній день методологічні аспекти аналізу функцій туристичних об'єктів як пам'яток історії та культури не розроблені. Отже, компоненти історико-культурної спадщини не системно залучаються до туристичної діяльності, а їх пізнавальні функції зведені до мінімуму. У результаті лише 54 з 418 археологічних об'єктів національного значення використовуються як туристичні об'єкти, порівняно з 98 із 147 історичних об'єктів національного значення. Із 45 пам'яток меморіального мистецтва національного значення лише 28 використовуються для туристичної інфраструктури. В Україні діє 61 історико-культурний заповідник, з них 13 державних. Об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО:

1. Київ: Собор Святої Софії та прилеглі монастирські споруди Ці два комплекси в історичному центрі сучасного Києва є репрезентативними представниками культурної спадщини середньовічного та ранньомодерного періодів. Софійський собор (Софія Київська) був побудований князем Ярославом Мудрим в 11 столітті, незабаром після хрещення Русі. Він символізує становлення

Києва як столиці християнського князівства і служив головною церквою Русі до 13 століття.

2. Києво-Печерська лавра — це група українських православних монастирів, заснованих у 1051 році. Духовний та інтелектуальний вплив Києво-Печерської Лаври був помітним у XVII–XIX ст. Століття сприяло поширенню православної культури і православної віри. Основні споруди Києво-Печерської лаври — Успенський собор, Троїцька надбрамна церква, Велика дзвіниця, церква Святих, Преподобна церква, Преображенська церква, оборонні стіни монастиря з вежами, Гроти, Стирницька церква, Богоматері Церква Різдва Пресвятої Богородиці.

Церква Спаса в Берестові знаходиться за межами монастирських стін, але вважається частиною історико-архітектурного ансамблю. Чим вона унікальна: Києво-Печерська лавра — це комплекс двох унікальних підземних монастирів, які виникли протягом приблизно дев'яти століть, демонструючи зміни в архітектурних стилях і вдосконалення технічної конструкції. Києво-Печерська лавра здавна була одним з найважливіших центрів християнської культури та паломництва у світі [29].

3. Львів – ансамбль історичних районів Весь історичний ареал Львова складається з головних частин замкової гори, передмістя, центру міста та собору святого Юра на Святоюрській горі. Високий Замок і Пізамче належать до найстарішої частини і розташовані у львівському басейні з 5-го століття. Пізамче прилягає до Середмістя, яке виникло у 14 столітті і є збереженим прикладом східноєвропейського містобудування. Структура: Високий Замок і Пізамче включають Замкову гору з руїнами замку 13 століття та її околиці з системою вулиць і площ, сформованих між 13 і 17 століттями. У центрі міста знаходяться ренесансні та барокові монастирі і будинки, парки, побудовані на руїнах середньовічних укріплень, а також будівлі останніх двох століть. Чим унікальне: Високий Замок і Підзамче зберегли свою оригінальну топографію і стару забудову.

Центр міста гармонійно поєднує сакральні споруди, громадські будівлі та будинки різних етнічних груп, що проживають у місті [2].

4. Дуга Струве – це мережа геодезичних опорних пунктів, створена астрономом Фрідріхом Вільгельмом Георгом Струве протягом 40 років у 19 столітті. Дуга довжиною 2 820 км охоплює 10 європейських країн від Баренцева до Чорного моря. Її південний кордон знаходиться в Україні, в селі Стара Некрасівка на Дунаї. Структура Дуга налічує 265 великих археологічних пам'яток, 34 з яких добре збереглися і внесені до Списку всесвітньої спадщини. В Україні це Катеринівка, Ферстін і Баранівка на Поділлі та Старонекрасівка в Бессарабії. У чому унікальність: на основі вимірювання дуги меридіана 25° можна було майже точно визначити розмір і форму Землі. Цей результат використовувався до кінця 20-го століття і міг бути покращений лише завдяки сучасним супутниковим та комп'ютерним дослідженням [29].

5. Резиденція Буковинської та Далматинської митрополії архітектурний комплекс Чернівців був побудований у 19 столітті під керівництвом чеського архітектора Юзефа Галавки. За часів Австро-Угорської імперії це був центр Буковинської православної митрополії. Структура: Поселення складається з трьох монументальних будівель - митрополії, семінарії та монастиря - і дендропарку. Вся територія оточена мурами і має головну браму. Павільйон митрополії містив житлові, адміністративні та представницькі будівлі. У семінарському корпусі на першому поверсі розміщувався греко-православний богословський факультет Чернівецького університету, а на другому - семінарія. У монастирському флігелі розміщувалися семінарія, парафіяльний музей та монастирські келії. Характеристики: будинок є видатним прикладом архітектури, дизайну та планування 19 століття. Його еkleктична архітектура поєднує в собі архітектурні та художні елементи різноманітних етнічних груп регіону. Будівля відображає культурну самобутність Австро-Угорської православної церкви. [29].

6. Античне місто Херсонес Таврійський та його хора Залишки античного міста-держави, оточеного сільськими поселеннями (хорою), збереглися на території Севастополя на південному заході Криму. Херсонес Таврійський був типовим грецьким містом-державою з демократичним правлінням. Структура: пам'ятка складається з двох основних частин: Херсонеського городища - залишків стародавнього міста Херсонеса Таврійського, побудованого наприкінці 5 століття до н.е., та Гераклеїської хори – сільськогосподарського району Херсонеса, розділеного в 4 столітті до н.е. Особливості: Херсонес Таврійський був важливим політичним і економічним центром Північного Причорномор'я, відбувався культурний обмін між Грецькою, Римською та Візантійською імперіями та жителями Північного Причорномор'я. Він також відіграв важливу роль у поширенні християнства в південно-східній Європі. Відповідно до принципів системи Гіподама, елементи міського планування та збереження хорів свідчать про демократичний устрій громадських земель у Стародавній Греції [29].

Багато нерухомих пам'ятників у різних містах захищають загортаючи в мішки з піском, дошки чи пластик (рис. 1.5).



*Рис. 1.5. Пам'ятник Дюку в Одесі захищають від обстрілів
Сформовано авторами на основі [18]*

У Львові до захисту пам'яток долучилися європейські організації. У результаті було відправлено дві польські машини із захисними матеріалами. А станом на кінець травня загальна кількість українських об'єктів культурної спадщини, зруйнованих або пошкоджених російськими ракетами з початку повномасштабної війни, становила щонайменше 353 - цифра, яка не підтверджена. Російські війська свавільно знищують нашу культурну спадщину - церкви, синагоги, музеї, пам'ятники та театри.

Одразу після вторгнення ЮНЕСКО оголосила, що працюватиме над тим, щоб позначити основні історичні об'єкти країни знаком Гаазької конвенції 1954 року, який є міжнародно визнаним символом захисту культурної спадщини під час збройного конфлікту. Організація також працюватиме з директорами українських музеїв, щоб координувати зусилля зі збереження їхніх колекцій. Вона також планує здійснювати моніторинг пошкоджень об'єктів культурної спадщини за допомогою супутникових знімків. Сумно знати, що в Україні є багато культурних цінностей, які були навмисно знищені рашистами. У більшості регіонів країни немає кінотеатрів, театрів, бібліотек чи книжкових магазинів. Багато з них були розбомблені. Іноді цивільні вторгалися і використовували їх як укриття. Але українські митці були мобілізовані для опору, просвітництва та закладення основи післявоєнної відбудови. Просвітництво врятує майбутнє української культури.

1.3. Аналіз ресурсного потенціалу Болгарії для розвитку культурно-пізнавального туризму

Географічне розташування та природно-кліматичні ресурси дозволяють Болгарії розвивати та розвивати різні види туризму, зокрема: екологічний, морський, гірський та лижний туризм. По-перше, для розвитку екологічного туризму важливим є біорізноманіття, природні парки, унікальні природні куточки,

вражаючі печери та каньйони, льодовикові озера тощо. Крім того, в Болгарії створені якісні умови для відпочинку з використанням екологічних ресурсів держави для піших прогулянок, гірських перевалів, спостереження за птахами, тваринами і рослинами, відвідування пам'яток природи.

Це робить Болгарію другою за біологічним розмаїттям країною в Європі. У цьому штаті росте понад 12360 видів рослин, з яких 3700 - вищі. Крім того, 763 види занесені до Червоної книги Болгарії. Зареєстровано близько 750 лікарських трав, 70% з них мають господарське значення, країна експортує близько 15 тис. тонн лікарських трав на рік. Розглядаючи лісовий фонд, слід зазначити, що він становить приблизно 4,0 млн га (36,85%) території держави. У Болгарії поширені широколистяні ліси з дубом і буком. Дубові ліси розташовані на ділянках до 1000 м над рівнем моря, а букові – у середньогір'ї досліджуваної держави (табл 1.2).

Таблиця 1.2

Ресурси Болгарії для розвитку пізнавального туризму

1. Пізнавальні екскурсії по старовинним містам
1.1 Созополь
1.2 Несебр
1.3 Балчіку
2. Болгарські міста-музеї
2.1 Арбанаси
2.2 Банско
3. Села-пам'ятки архітектури, етнографічні музеї, заповідники
3.1 Боженди
3.2 Жеравна
3.3 Етира

Розроблено автором

У Болгарії є три національні парки, а саме: «Пірін» (Додаток Б), «Ріла», «Центральний Балкан», одинадцять природних парків - «Беласіца», «Болгарка», «Вітоша», «Врачан Балкан», «Золоті піски». Персіна», «Рильський монастир», «Русенський Лом», «Сінекаміння», «Странджа» і «Шуменське плато».

З метою збереження біологічного різноманіття створено 89 природних заповідників (17 біосферних заповідників оголошено за програмою ЮНЕСКО «Людина і біосфера», «Алі Ботуш», «Баюві-Дупки», «Гінджирица», «Бистришко-Бранище», Боатин», «Червона-Стіна», «Чупрене», «Зендема», «Дупката», «Камчія», «Купина», «Мантарица», «Маричині-Озера», «Узунбояк», «Парангалиця», «Срібна», «Стенето», «Царичина») та оголошено 2234 пам'ятки природи. Два природних об'єкта - Національний парк Пірін і природний заповідник Сребірна - включені до Списку всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО [22] (Додаток В).

У 1983 році національний парк Пірін був доданий до списку ЮНЕСКО, він розташований у горах Пірін у південно-західній частині Болгарії та містить багато природних пам'яток, льодовикові озера, хвойні ліси та значну кількість біорізноманіття. Крім того, до складу парку входять два заказники: «Баюві дупки», «Дінгірця» та «Юлен».

У Чорне море впадає ряд болгарських річок. Їх рівнини оточені густими і прохолодними вологолюбними лісами. Деякі річки судноплавні для невеликих човнів (Ропотамо, Камчія, Велека), де можна покататися на моторних човнах або байдарках. Унікальні водно-болотні угіддя вздовж річок Батова Велека, Камчія та Ропотамо (Додаток Г) підходять для любителів природи. У горах Странджа (Додаток Д) вздовж південного Причорномор'я можна насолодитися прохолодою дрімлючих лісів і дізнатися про давні традиції місцевих сіл. Туристи можуть спостерігати за птахами в озерах біля берега моря. Це Алепа, Аркутіно, Атанасовське, Бургаске, Варненське озера, Білослав, Дуранкулак, Балчик, Тузла, Езерецьке озеро, Наневська Тузла, Орловські болота, Поморське і Шабленське озера, Стомоплоські болота. У вказаних озерах і притоках можна побачити велику кількість рідкісних рослин і тварин, у річці виявлені лікувальні грязі, на основі яких здійснюється оздоровлення [22].

Національні та природні парки Болгарії не лише пропонують відвідувачам доступ до живої природи, а й пропонують спеціальні освітні програми. Міста, що оточують парк, мають центри для відвідувачів. Болгарська туристична рада, Гірська рятувальна служба та Болгарський Червоний Хрест забезпечують безпеку відвідувачів.

Один із найпопулярніших туристичних напрямків Болгарії, курорт Золоті Піски пропонує легкий доступ до моря та чистий пляж із красивою бірюзовою водою, що тягнеться до самого горизонту. Варто відзначити, що на курорті є пляж Рів'єра, який належить однойменному готелю. Також є просторий пляж у центрі Бургаса і великий тінистий парк з високими деревами вздовж узбережжя, який безкоштовний для туристів.

Албена - невеликий курорт у Болгарії, але він дуже популярний завдяки своєму розташуванню та широким пляжам зі світлим піском. Це один з курортів, де є величезні готелі біля самої води і місця з платними шезлонгами неподалік. Найбільшим плюсом цього місця є велика зелена зона за пляжем, яка тягнеться на сотні метрів, майже як ліс.

До одного з найціннішого та популярного туристичного ресурсу Болгарії належить її узбережжя Чорного моря що, є чудовим місце для реалізації літнього відпочинку. Пляжі і море пропонують належні умови для заняття різними видами спорту і риболовлі. Останнім часом в частині елітних морських комплексів і курортних містечок були створені марини для яхт.

Болгарія дуже багата на соціальні та історичні ресурси, включаючи історичні та культурні пам'ятки. У країні налічується близько 200 музеїв. Головні з них - Ботанічний музей у Національному ботанічному саду в Софії, Зоологічний музей у Зоопарку, Національний археологічний музей і Національний музей природознавства.

Серед пам'яток архітектури столиці: собор св. Георгія, залишки собору св. Софії, собор О. Невського. 120 монастирів, що збереглися до наших днів, виявляють собою живий літопис культури, творчого творення [27].

Рильський монастир (заснований у 10 столітті Іваном Рильським відлюдником). Розташований за 119 км на південь від Софії. Монастир розташований на висоті 1147 м і займає площу 8 800 кв. м. Він приваблює паломників з усієї Болгарії, а також іноземних туристів. Монастир Ватіково Цей монастир розташований за 29 км від Пловдива, на березі річки Асеніца.

Він був заснований в 1083 р. Григорієм Бакуріаном, грузином за походженням. Братія монастиря спочатку складалася з п'ятдесяти ченців-грузин. Бачковській монастир володів великими багатствами, його землі тягнулися до самої Солуні (Салонік). За масштабами, архітектурному, художньому і культурному значенню його можна порівняти тільки з Рильським монастирем.

Троянський монастир (Додаток Е) – третій за величиною і значенням монастир у Болгарії. Він розташований на півдні країни, за 6 км від міста Мельник. Це єдиний з монастирів, який був відновлений у перші століття османського панування і, на щастя, зберігся до наших днів. Монастир Аладжа - найвідоміший середньовічний скельний монастир у болгарському Причорномор'ї, де жили монахи-відлюдники за часів Другого Болгарського царства в 13-14 столітті. Земенський монастир розташований за 76 км на південний схід від Софії, в долині річки Струма. Монастир був зруйнований під час турецької окупації, залишивши лише церкву Святого Іоанна Богослова, яка була перебудована в 13 столітті. Монастир був відновлений лише у 19 столітті.

Монастир в місті Шипка – є символом звільнення від османського ярма в результаті переможної російсько-турецької війни 1877 - 1878 рр.; Місто-музей Несебр розташований на невеликому півострові в 17 км від міста Бургас. Несебр - одне з найстаріших міст Європи, внесене до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в 1983 році, а його антична частина з 1956 року є архітектурно-

археологічним заповідником. Мис Калиакра, що перекладається як "Красивий мис", виступає в море приблизно на 2 км і є одним з найпривабливіших місць на болгарському узбережжі. Свою назву він отримав завдяки золотисто-фіолетовим скелям, висота яких сягає 70 м.

Балчик. Місто знаходиться в 42 км від Варни, в безпосередній близькості від мису Калиакра і курорту Албена. Воно приваблює прекрасним теплим кліматом, спокійним морем і чистим повітрям. Місто називають "Білим" через його розташування в оточенні красивих білих пагорбів. Балчик був заснований як грецька колонія в VII-VI столітті до нашої ери. Протягом століть люди вирощували найродючіші виноградники в Болгарії. Саме тому стародавні поселенці обрали своїм покровителем бога вина Діонісія. Кам'яний ліс (Додаток Ж) розташований за 18 км від Варни і є одним з найдивовижніших природних феноменів Болгарії. Цей дивовижний природний пам'ятник займає площу близько 50 квадратних кілометрів. Його протяжність близько 700 метрів. Каміні являють собою природні кам'яні стовпи, висотою до 6 м. За однією з гіпотез, кам'яні колони порожнисті всередині і є результатом відкладення вапна навколо водоростей на дні стародавнього моря. Після того, як морська вода відступила, неорганічні відкладення на морському дні розмилися, надавши їм тієї дивної форми, яку вони мають сьогодні. За оцінками вчених, цим утворенням близько 50 мільйонів років. Варна (Додаток З), у цьому місті пропонується екскурсія в дельфінарій - єдиний на Балканському півострові, а також екскурсія в акваріум.

Плевна. На згадку про Плевнську битву в місті є мавзолеї російським і румунським солдатам, які загинули в бою, музей у парку Скобелева, Історичний музей "Звільнення Плевни в 1877 році", мавзолей румунським солдатам біля Гривиці, два військово-історичні музеї в Полдімі та близько 100 інших пам'ятників у місті та його околицях. розташовані в місті та його околицях. Є також пам'ятник на честь визволення Плевни радянськими військами в 1944 році. Біля Іллінських воріт у Москві встановлено пам'ятник загиблим гренадерам Плевни. Бургас Однією

з найвідоміших визначних пам'яток міста є Морський парк, який простягнувся на 7 км уздовж набережної. Він включає в себе літній театр під відкритим небом, який вміщує близько 2 500 осіб. З парку можна дістатися до центру міста з його жвавими кафе, затишними ресторанами, барами та різноманітними магазинами. Муніципальний історичний музей - це захоплююча подорож у минуле міста. Екскурсійна програма включає відвідування церкви св. Кирила і Мефодія 19-го століття та невеликої вірменської церкви. Також варто відвідати Бургаські лазні, побудовані поруч з цілющими мінеральними джерелами. Це одна з найстаріших лазень у Болгарії, яка була відома ще за часів Римської імперії. Цікаві також руїни фортеці Піргос на березі озера Мандрено. Існує теорія, що місто отримало свою назву від цієї фортеці [27].

Софія. Серед визначних пам'яток міста - руїни давньоримської будівлі, мечеть Лазня Баші (16 століття), символічний міський собор Святого Олександра Невського та Боянська церква на околиці столиці. Софія відома своїми музеями, серед яких Національна художня галерея (болгарського, західноєвропейського мистецтва), Народний археологічний музей, Етнографічний музей, музей історії Софії, Центральний музей міста, будинку-музеї Д. Благоєва, І. Вазова, В. Коларова, А. Стамболійського, Н. Вапцарова і ін. Вивчивши пам'ятки Софії, можна піднятися на гору Вітошу. Це популярне місце для пікніків і прогулянок влітку, а взимку - для лижників.

У місто-заповідник Велико-Тирново (Додаток II), древню столицю Другого болгарського царства (1185-1393 рр.), обов'язково відвідайте Царський палац, мальовничі Патріаршу та Балдуїнську вежі Царевецької фортеці на однойменному пагорбі, а також звукові та світлові шоу, які регулярно влаштовуються поблизу, щоб розповісти про історію міста. Цікаві живописний квартал Варуша, монастир Св. Петра і Павла (XIII ст.) Та Капіновській, а також церкви Св. Димитрія Солунського (XI ст., Стара в місті) і Св. Сорока великомучеників (1230 р.). У місті знаходиться другий за величиною університет в країні, Університет Кирила і Мефодія, а також

чудові музеї, такі як Музей Другого Болгарського Царства і Музей Відродження, численні художні галереї та багато колоритних будинків у народному стилі. В околицях міста лежать живописні відроги Стара-Планіна з безліччю печер і прекрасними умовами для скелелазіння і трекінгу. На вершині перевалу Сипка, на висоті 1306 м над рівнем моря, стоїть пам'ятник болгарським добровольцям, які прославилися як герої, захищаючи перевал від турецької армії в серпні 1887 року.



РОЗДІЛ 2

ПРОЄКТ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРУ ТЕРИТОРІЄЮ БОЛГАРІЇ

2.1. Розроблення маршруту та програми туру

У цьому пункті буде розроблений маршрут та програма культурно - пізнавального туру територією Болгарії. Умови в'їзду, можливі варіанти перевезення туристів. Є два варіанти транспортування туристів в місто Золоті піски: автобус, пасажирський поїзд.

Дістатися до Болгарії можна поїздом (Київ-Софія), пароплавом - морем або Дунаєм, автобусом (Одеса-Варна-Софія), автомобілем. Ви повинні мати закордонний паспорт і візу для в'їзду (або транзиту через) Болгарію. Його можна отримати в консульських установах Болгарії в Україні – Києві та Одесі.

Для оформлення візи необхідні такі документи: закордонний паспорт; 3 кольорові фотокартки розміром 3,5x4,5; дані заявки; копія всіх заповнених сторінок внутрішнього паспорта; копія ідентифікаційного коду. Для дітей до 18 років: копія свідоцтва про народження; якщо дитина їде з одним із батьків - копія нотаріально завіреного дозволу на виїзд дитини за кордон. Термін оформлення візи: літаком - 7 днів; автобусом - 14 днів.

Іноземні громадяни, які прибувають до Болгарії на певний термін, повинні зареєструватися в поліції протягом 24 годин (очікується, що цей термін буде продовжено до 48 годин). Паспорт іноземного громадянина, який прибуває в Болгарію, повинен бути дійсним протягом наступних трьох місяців.

Відповідно до Указу Президента України від 20 травня 2004 року № 570/2004 «Про заходи щодо підвищення безпеки перевезень пасажирів автомобільним транспортом», з метою забезпечення безпеки перевезень організованих груп дітей на оздоровлення у таборах відпочинку та інших оздоровчих закладах, а також

туристсько- та порядку взаємодії щодо проведення екскурсійних подорожей (походів), забезпечення перевезення організованих груп дітей на оздоровлення в таборах відпочинку та інших оздоровчих закладах, а також туристсько-екскурсійних. поїздок (поїздок), затв.

На нашу думку, перша зупинка – місто Умань (209 км), друга зупинка – місто Одеса, що знаходиться на відстані 496 км від Києва, третя зупинка – місто Кишинів, що знаходиться на відстані 707 км від Києва. Що стосується пасажирського поїзда, то тут потрібно дотримуватися точного розкладу. Згідно з розкладом руху пасажирських поїздів (табл. 2.1) з Києва вирушаємо о 14:18 і прибуваємо до Софії (Болгарія) о 6:10.

Таблиця 2.1

Розклад руху пасажирського потягу Київ-Софія

День	Номер поїзда	Від'їзд	Прибуття
Щоденно	60К	19:30	09:56
День	Номер поїзда	Від'їзд	Прибуття
Щоденно	59	14:18	06:10
День	Номер рейсу	Від'їзд	Прибуття
Щоденно	FB1370	14:10	16:15

Розроблено автором

Виходячи з вищесказаного, нам необхідно вибрати найбільш корисний і зручний спосіб транспортування дітей на курорт. Ми думаємо, що це автобус. Так як це прямий рейс Київ - Варна - Золоті піски, ціна квитка економна і є багато ресторанів, де діти можуть не тільки поїсти, але і відпочити по дорозі.

Складовими туру є маршрут, програма та комплекс послуг, що забезпечують спосіб життя туриста, в рамках якого на належному рівні якості реалізується мета подорожі. Маршрут і програма передбачають мету подорожі, заходи щодо забезпечення життєдіяльності туриста під час подорожі - безпеку і комфорт при реалізації цієї мети.

Вибір форми туру визначається метою та видом подорожі. Відповідно до цього екскурсії поділяються на пересувні, що включають інтенсивне пересування з максимальним охопленням об'єктів показу, і стаціонарні, що передбачають більший відпочинок з обмеженим пересуванням. За цим критерієм тур може бути організований у маршрутно-транспортній або маршрутно-стаціонарній формі [10].

Тур - основна складова туристичного продукту, це програма, створена з урахуванням особистих уподобань і комплекс заходів щодо реалізації цієї програми, в яких реалізується мета перебування поза місцем постійного проживання особи. Методика розробки туру включає наступні етапи: вибір пунктів маршруту, їх пріоритетність, визначення початкових і кінцевих пунктів маршруту, розробка схеми маршруту та його програмного забезпечення, розрахунок вартості туру. Програмне забезпечення туру – це перелік повсякденних заходів, призначених для виконання мети подорожі [7].

Тур «Стежками болгарської культури» (табл. 2.2) включає дегустацію місцевих вин і страв болгарської національної кухні, відвідування Фестивалю троянд і пляжний відпочинок на курортах Сонячного Берега.

Таблиця 2.2

Технологічна карта туру «Стежками болгарської культури»

Вид маршруту	Круговий
Протяжність маршруту	~883 км
Тривалість подорожі	10 діб
Число туристичних груп	1 група
Число туристів в групі	15 туристів
Початок обслуговування групи	1 червня
Кінець обслуговування групи	10 червня
Вартість туру	~12226,96 грн (на одного туриста) (може змінюватися залежно від обраного розміщення, додаткових квитків)

Розроблено автором

Програма туру «Стежками болгарської культури» розрахована на 9 днів, рекомендований період реалізації туру – з 1 по 10 червня. Пересування за маршрутом представлено на рис.2.1.

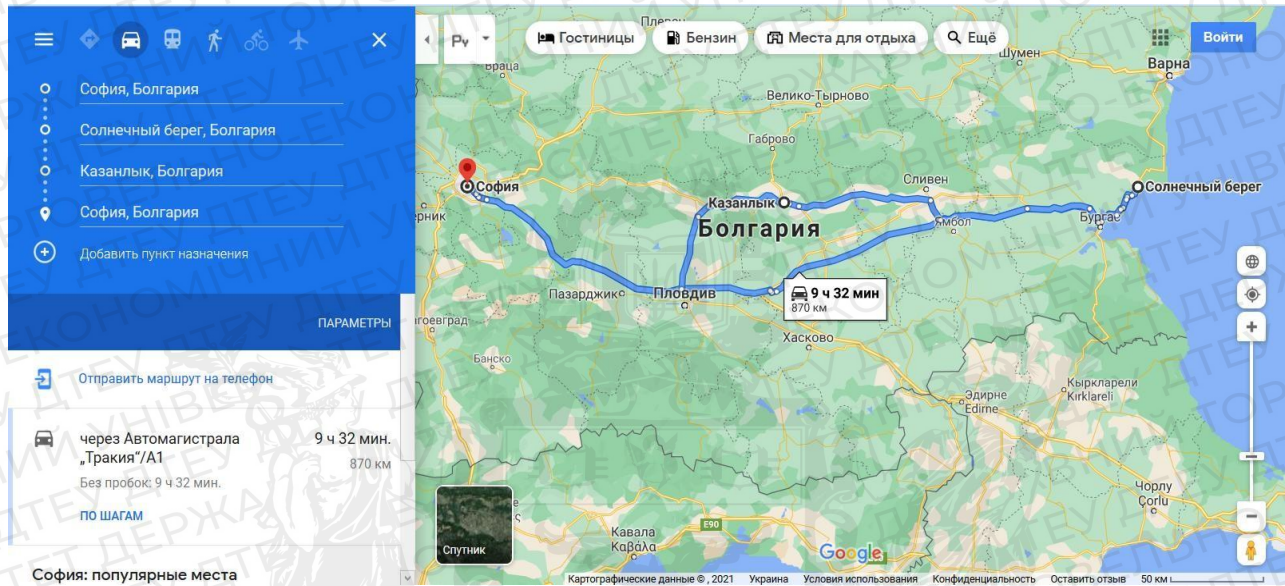


Рис. 2.1. Маршрут туру «Стежками болгарської культури»

Розроблено автором

1-й день. Перший день починається з виїзду з Києва до Софії, столиці Болгарії. Далі туристів чекає трансфер на курорт Сонячний берег, де пройде перша частина їхнього захоплюючого туру - 428 км, 4.30 год. Розміщення в готелі курорту. Рекомендовано – Hrizontema Hotel & Casino 4*. Цей готель дуже великий, відносно новий, недавно відремонтований. У готелі є ресторан, басейн, бари, власний пляж - все це входить у вартість проживання. Що стосується харчування, то в готелі тільки сніданок, але можна заплатити за повний пансіон. За бажанням туристів може бути обраний альтернативний варіант тимчасового розміщення. Оскільки перший день насичений перельотами та пересадками, туристам пропонується відпочити та провести вільний час самостійно.

2-й день. Зранку сніданок в готелі, потім вільний час для відпочинку на пляжі, тому що цей курорт ми обрали не випадково - він славиться чудовими пляжами і морем. Увечері туристи починають знайомство з болгарською гастрономією - їм рекомендують відвідати відомий заклад.

3-й день. «Ганська шатра» та скуштуйте національну їжу країни. Цей ресторан розташований на пагорбі і має чудовий панорамний вид, а також відомий своєю оригінальною розважальною програмою.

4-й день. Сніданок в готелі. Сьогодні туристам рекомендують відвідати один з найбільших аквапарків Болгарії під назвою «Араксія». Тут багато різних водних гірок для будь-якого віку, барів і закусточних. Після цього вільний час для відпочинку на пляжі та/або огляду міста.

5-й день. Сніданок. Після сніданку екскурсія до замків Поліхроноф і Медово в Бялі - двох найбільших і найвідоміших в регіоні. Під час екскурсії буде організована дегустація болгарських вин і обід в ресторані національної кухні. Увечері у туристів вільний час.

6-й день. Після сніданку туристів перевезуть в місто Казанлик, де вони проведуть другу частину туру та ознайомляться з подієвими ресурсами країни. У дорозі 222 км, 2,30 години. Поселення в готель в Казанлику (рекомендуємо Rose Hotel 4* - невеликий готель з такою символічною назвою, адже тут проходить Фестиваль троянд). Далі, щоб не перевантажувати день, рекомендується екскурсія по цьому невеликому, але цікавому місту та вільний час.

7-й день. Сніданок входить у вартість проживання в готелі. Протягом цих двох днів туристи відвідують Фестиваль троянд.

8-й день. Сніданок в готелі. Після сніданку туристам пропонується екскурсія до Фракійської гробниці – унікального об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (додаток I, рис. I.6). Після екскурсії повернення в готель і вільний час.

9-й день. Сніданок і виселення. Туристів чекає трансфер до м. Софія - 233 км, 3 години.

Програма обслуговування туристів за маршрутом «Стежками болгарської культури» представлена у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Програма обслуговування туристів за маршрутом «Стежками болгарської культури»

м. Київ – м. Софія	Софія	Пряме діставання до м.Софія 10:45-13:30	Автобус
м. Софія – м. Сонячний берег, 428 км, 4.30 год	Готель Hrizantema Hotel&Casino 4*	Заселення, вільний час	Орендований автобус
м. Сонячний берег	- -	Сніданок у готелі, відпочинок на пляжі, 18:00 –відвідування Ресторану «Ханска Шатра». Повернення у готель	Орендований автобус
м.Сонячний берег	- -	Сніданок у готелі, 11:00 – Відвідування аквапарку «Action». Вільний час	Орендований автобус
м.Сонячний берег – м. Бяла 40 км, 40 хв. м. Бяла – м. Медово 55 км, 50 хв. м.Медово – м. Сонячний берег 15 км, 15 хв.	- -	Сніданок у готелі. 11:00 – виїзд до шато Поліхроноф. 14:00 – виїзд до шато Медово. 17:30 – обід у закладі національної кухні. Повернення у готель	Орендований автобус
м. Сонячний берег – м. Казанлик, 222 км, 2.30 год	Готель Rose Hotel 4*	Сніданок, виїзд до міста Казанлик, поселення у готель. Оглядова екскурсія містом, вільний час.	Орендований автобус
м. Казанлик	- -	Сніданок у готелі. Відвідування фестивалю троянд	Орендований автобус
м. Казанлик	- -	Сніданок у готелі. Відвідування фестивалю троянд	Орендований автобус
м. Казанлик	- -	Сніданок у готелі. 12:00 – екскурсія до Фракійської гробниці (пам'ятка ЮНЕСКО). Повернення у готель, вільний час	Орендований автобус

м. Казанлик – м. Софія, 233 км, 3 год. М. Софія – м.Київ	Аеропорт Софія (SOF)	Ранній сніданок у готелі. 10:00 – виїзд до м. Софія. Прямий переліт дом. Київ 15:35-17:25	Орендований автобус, літак
--	-------------------------	--	-------------------------------

Розроблено автором

У вартість туру входить переліт з багажем, трансфер, проживання в готелях певної категорії, організація харчування туристів, екскурсії. Туристи оплачують додаткові туристичні послуги самотійно.

2.2. Заходи та інструменти просування культурно - пізнавального туру на ринку України

Кожна компанія, що працює на ринку туристичних послуг, розуміє, що результат її діяльності безпосередньо залежить від того, з якими клієнтами і на якому ринку вона працює. Компанії-виробники економлять на собівартості продукції, виробляють стандартизовану продукцію, встановлюють мінімальну ціну і сподіваються залучити максимальну кількість покупців. Сервісні компанії створюють унікальний продукт зі своїми особливостями, витрачають значні кошти на його дизайн і презентацію, встановлюють ціну і сподіваються знайти клієнтів, яким продукт сподобається і він купить [13].

Для успішного виходу на внутрішній туристичний ринок туристична фірма орієнтується на обраний сегмент цільового ринку і намагається запропонувати потенційним клієнтам привабливий за всіма параметрами туристичний продукт. Грамотно і ефективно організовані комунікаційні зв'язки, розміщення і просування

турів дозволяють різко підвищити привабливість і популярність не тільки окремих видів маршрутів, але і діяльності всієї компанії [13].

Існує кілька ключових інноваційних технологій для позиціонування та просування нового туру, які туристичне підприємство має зараз використовувати у своїй діяльності. Вони включають такі заходи:

- організаційно-публіцистичний (організація прес-конференцій, зустрічей з журналістами, проведення інформаційно-пропагандистських кампаній);
- освіта (проведення навчальних семінарів, тренінгів, зустрічей);
- дослідницько-аналітичний (проведення комплексних маркетингових досліджень, соціологічних опитувань, параметрів громадської думки);
- рекламно-представницька (планування рекламних кампаній; виготовлення різних видів рекламної продукції, розміщення її на рекламних носіях);
- організація та проведення спеціальних заходів (свят, виставок, ярмарків, презентацій, конкурсів, спонсорська допомога);
- видавництво (друк спеціальних брошур, книг, журналів, інформаційно-статистичних посібників, каталогів за основними напрямками роботи);
- корпоративні (розвиток іміджу своєї компанії, інформаційна та агітаційна діяльність у ЗМІ).

Просування і продаж туристичного продукту (в нашому випадку культурно-пізнавального туру в Болгарію) є однією з найважливіших частин маркетингового комплексу туроператора, складові якого повинні гармоніювати між собою. Максимальний вплив на ринок. Маркетингова практика переконливо показує, що просування і продаж туристичного продукту слід розглядати не як одноразовий захід, а як елемент продуманої довгострокової стратегії туроператора.

Роль просування та продажу туристичного продукту визначається кількома факторами. Адаптувавши мережу просування та збуту туристичних продуктів до потреб споживачів, створивши для них максимальну зручність купівлі та споживання туристичних продуктів, туроператор має значно вищі шанси перемогти

в конкурентній боротьбі; під час просування та продажу туристичного продукту здійснюється найбільш ефективно визначення споживчих переваг [7].

Розробка, просування і продаж туристичного продукту (культурно-пізнавального туру в Болгарію) передбачає вирішення наступних завдань:

- визначення цілі, ринку, споживачів;
- вибір методів просування та продажу;
- вибір медіаторів та визначення прийнятної форми роботи з ними.

Завдання туроператора не тільки створити якісний турпродукт, але й продати його, доставити цільовому споживачеві найзручнішим способом, у найкоротші терміни та з максимальним економічним ефектом.

Маркетингові послуги туроператора спрямовані не тільки на стимулювання попиту, заохочення споживачів до купівлі турпродукту; дуже важливо, щоб вони повідомляли споживачам інформацію про те, де і як купити туристичний продукт, і таким чином забезпечували наявність прийнятної системи продажу (мережі розподілу) перед запуском будь-якої кампанії.

Стратегія просування та продажу турпродукту розробляється туроператором на основі загальної маркетингової стратегії з урахуванням усіх інших її складових (продукт, ціна, комунікація).

Процес розробки стратегії просування та продажу культурно-освітнього туру в Болгарію являє собою певну послідовність заходів. Виявлення зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на організацію мережі просування і продажу турпродукту, є одним з перших і найважливіших етапів розробки цієї стратегії. Процес продажу туру включає: прийом і спілкування клієнтів; з'ясування мотивації вибору туристичного продукту; пропонувати тури; оформлення правовідносин і розрахунків з клієнтом; Надайте інформацію про покупця.

У роботі туристичних компаній, особливо на етапі їх виходу на ринок, велике значення має добре продумана рекламна кампанія. Може бути надісланий турагентам або потенційним клієнтам в процесі організації туристичною компанією

культурно-пізнавального туру до Болгарії. Інформація, пов'язана з першим типом, в основному поширюється на туристичних виставках, де всі великі компанії з різних країн представляють свою продукцію. Спеціалізовані документи, такі як листівки, брошури тощо, мають велике значення в рекламі туризму [5].

Рекламою різноманітних туристичних зон і туристичних програм, зокрема культурно-пізнавального туру в Болгарію, займаються в основному туроператори: користуючись обізнаністю потенційного споживача, вони публікують невеликі оголошення про послуги в чорно-білих виданнях. пропонується і рівень тарифів, а основним аргументом для майбутніх клієнтів є низькі ціни.

Для підтримки встановленого туру турфірма повинна виконувати такі умови:

- необхідно визначити спеціалізацію, за якою будуть просуватися ці види;
- вибрати потенційних клієнтів для туру;
- розробка концепції створюваної реклами та витрат компанії.

Метою рекламної діяльності туристичного оператора «Корал Тревел» є привернення уваги потенційного туриста, викликання його інтересу, донесення інформації і, головне, змусити його зробити певну дію (контакт з турагентом, додаткова інформація).

Тому основними завданнями реклами культурно-пізнавального туру на території Болгарії є:

- Продемонструвати ексклюзивність і корисність товару;
- надавати інформацію про можливість придбання за зниженою ціною для постійних клієнтів;
- Надання інформації про рівень цін;
- Показати якість товару та повідомити про його постійну точку продажу.

Для реклами використовуються засоби масової інформації (преса, радіо) і спеціальні друковані вироби — каталоги, брошури, плакати.

Розглянемо електронні канали збуту туристичного продукту компанії Coral Travel.

Туристичне підприємство має свій власний сайт – електронна адреса <https://www.coraltravel.ua/uk/>. На цьому сайті можна побачити інформацію про турфірму, тури, типи відпочинку, забронювати авіаквитки тощо (рис. 2.2).

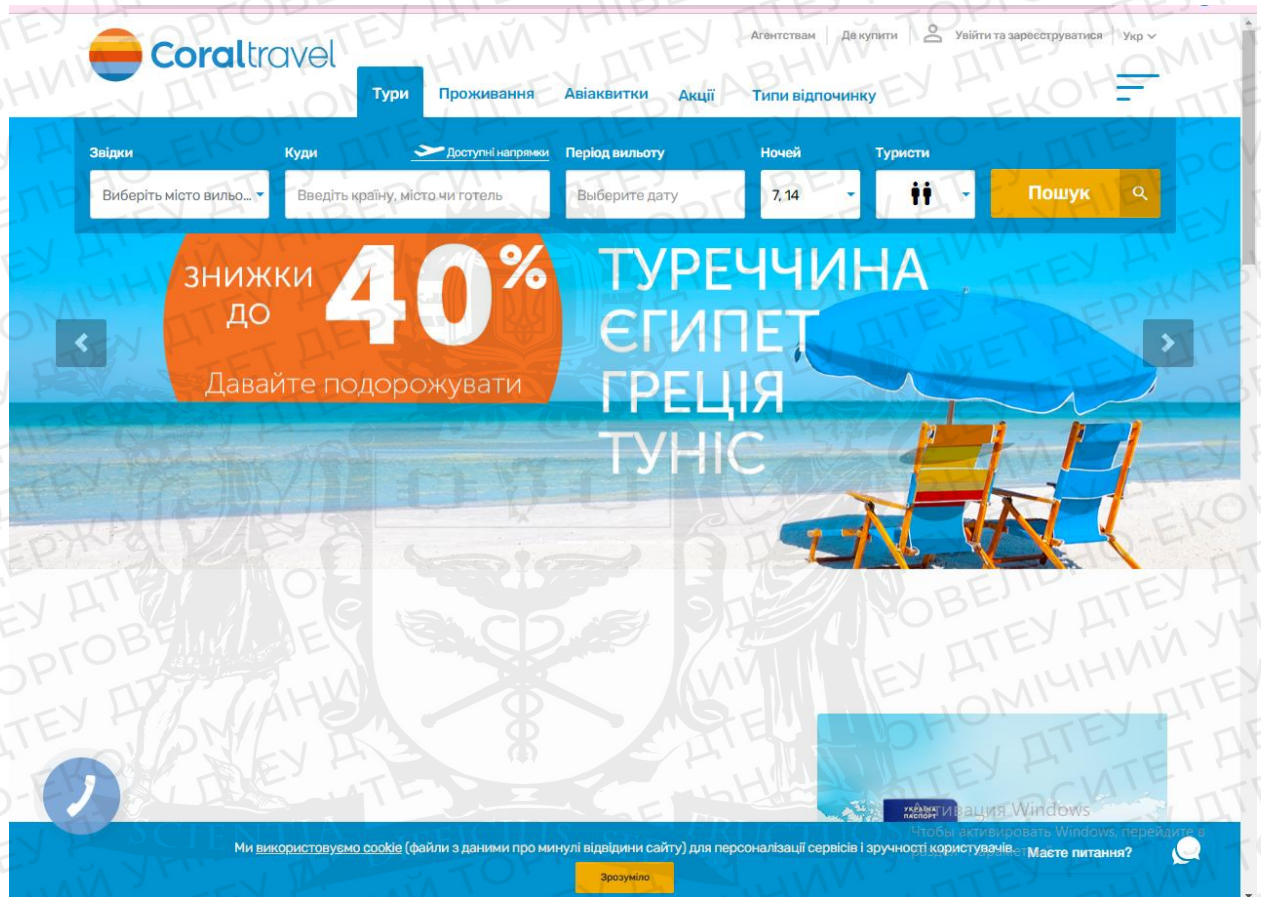


Рис. 2.2. Головна сторінка сайту Coral Travel [29]

Це один з електронних каналів збуту туристичного продукту підприємства. Сайт дуже простий та зручний у застосуванні. Клієнт може дуже легко обрати тут тип відпочинку, який підходить саме йому, забронювати авіаквитки. Також на сторінці сайту можна побачити акції тур фірми, які кожний час поновлюються.

На сьогодні ця інформаційна технологія є одною з найголовніших у маркетингової діяльності туристичної компанії і пропонує туристам можливість шукати туристичні пропозиції туроператора «Coral Travel» в Інтернет-вітрині офіційного веб-сайту в розділі «Тури» (рис. 2.3).



Рис. 2.3. Интернет-вітрина на офіційному сайті туроператора «CoralTravel» [29]

Також можна отримувати останні цінові пропозиції туристичного туроператора (рис. 2.4) згідно параметрів, визначених клієнтом (наприклад, бажана цінова категорія, зірка готелю, країна тощо).

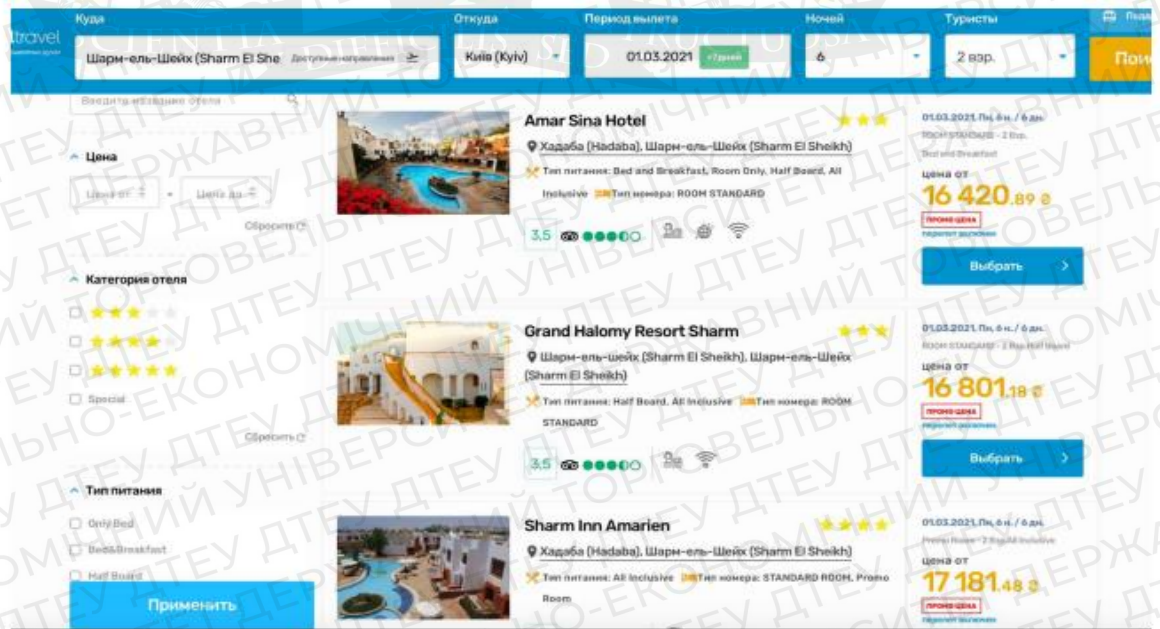


Рис. 2.4. Интернет-вітрина на офіційному сайті туроператора «CoralTravel» із ціновими пропозиціями на туристичні продукти [29]

Слід зазначити, що на офіційному веб-сайті туроператора «Coral Travel» також є інформаційна панель із рейсами всіх авіакомпаній, які поїздки пропонуються в режимі реального часу в усіх напрямках (рис. 2.5). Точний час прибуття та відправлення з/в Україну.

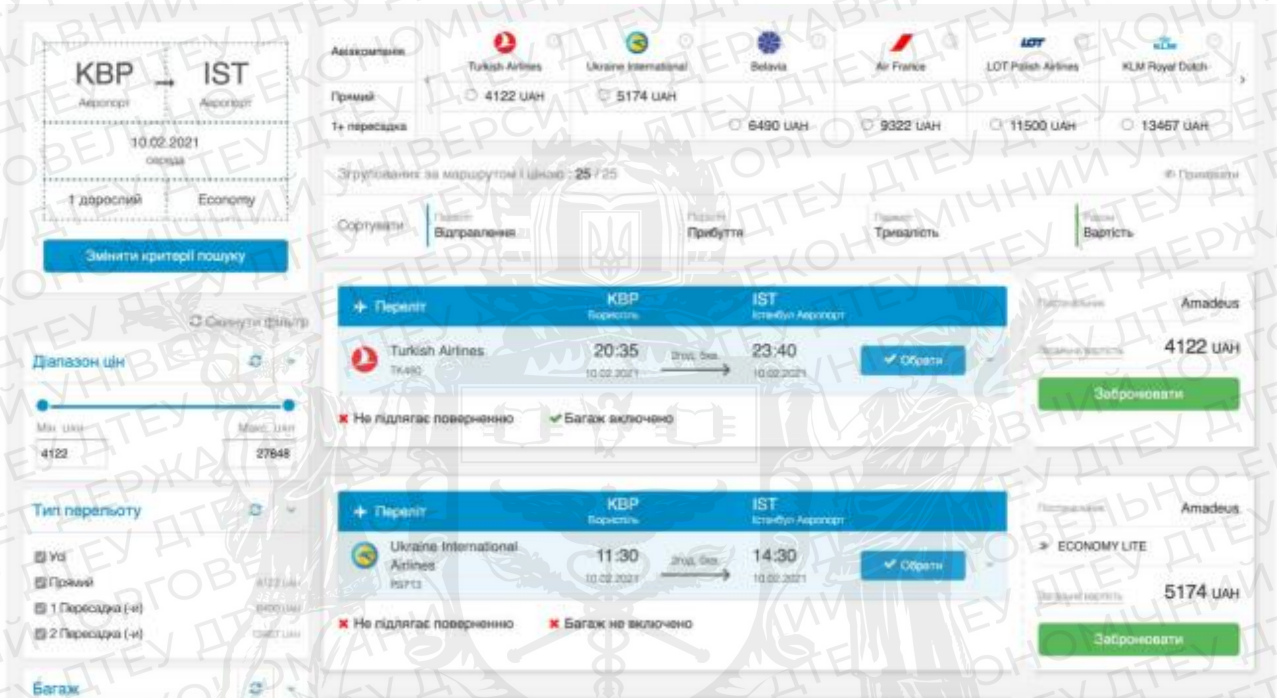


Рис. 2.5. Онлайн-табло на офіційному сайті туроператора «CoralTravel» [29]

Таким чином, за допомогою офіційного веб-сайту туроператора "Coral Travel" клієнти попередньо замовляють туристичні продукти з подальшим їх покупками в офісі туристичної агенції "Coral Travel".

Skype - це безкоштовне програмне забезпечення із закритим кодом, що забезпечує текстовий, голосовий та відеозв'язок через Інтернет між комп'ютерами (IP-телефонія), за бажанням, використовуючи однорангові технології, а також послуги платних дзвінків для клієнтів мобільних телефонів та іноземних партнерів. Крім того, ця програма використовується для конференц-дзвінків (до 25 голосових абонентів, включаючи ініціаторів), відеодзвінків (включаючи відеоконференції до

10 абонентів), а також для обміну текстовими повідомленнями (чату) та передачі файлів.

Viber - соціальна мережа, яка використовується туристичною агенцією "CoralTravel" для надсилання постійним клієнтам туристичної індустрії актуальних гарячих пропозицій та обміну документами при запиті туристичного продукту (наприклад, шляхом відправлення клієнтам копій паспортів членів сім'ї за кордон тощо). Крім того, Viber автоматично надсилає привітання клієнтам із датами свят та від імені турфірми "Coral Travel", які скористалася послугами туристичної компанії.

Другим електронним каналом збуту є сторінка тур фірми у соціальних мережах Фейсбук та Інстаграм. Розглянемо детальніше, як тур фірма просуває свої туристичні продукти через дані соціальні мережі. Мережа Фейсбук (рис. 2.6).

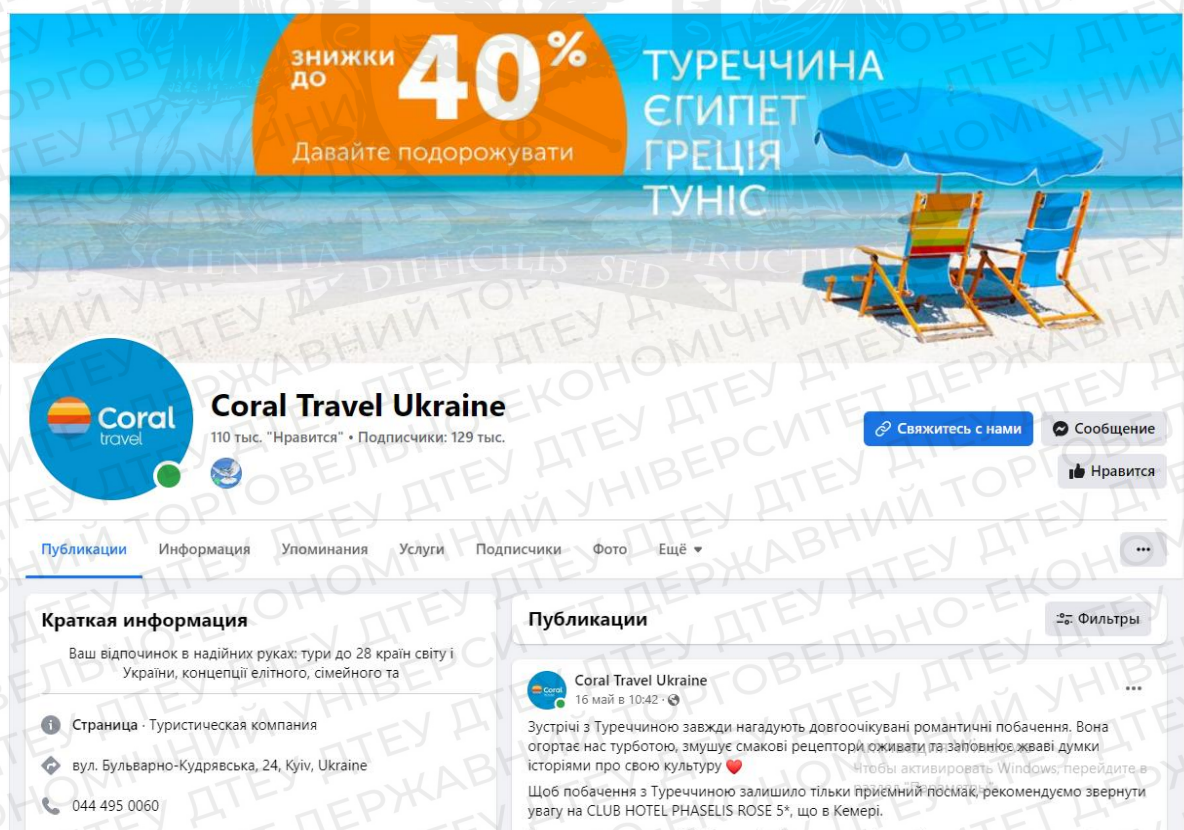


Рис. 2.6. Сторінка Coral Travel у Фейсбук [29]

Це дуже зручно - мати сторінку у соціальній мережі. На своїй сторінці Coral Travel публікує тури, їх детальний опис. В коментарях під кожною публікацією можна прочитати або написати свій відгук про компанію, дізнатися деталі тих чи інших туристичних продуктів компанії. Також на сторінці є кнопка «Зв'яжіться з нами», натиснувши на яку, клієнта одразу переключить в особисті повідомлення, де він також зможе задати питання стосовно туристичних продуктів, бронювання, проживання тощо. Якщо підписатися на сторінку, то будуть приходити в Фейсбуці підписнику новини про тури компанії, акції тощо.

Соціальна мережа - це інтернет-платформа, яка об'єднує особисті сторінки людей і організацій, зареєстрованих на платформі.

Найбільш привабливим аспектом соціальних мереж є припущення, що ви можете знайти будь-яку цінну інформацію, опубліковану кимось, хто вам небайдужий, у соціальній мережі.

Сьогодні в соціальних мережах можна знайти не тільки текстову інформацію, а й візуальну, відео та багато іншого, включаючи анонси подій, товарів і послуг різних виробників, зареєстрованих в мережі.

Головною цінністю соціальної мережі є механізм зручного доступу до інформації та її творців.

Однак це зовсім не так.

Найбільша цінність соцмереж – це аудиторія.

Гіпотеза про потенційну можливість охоплення всієї аудиторії мережі створює нескінченний потік людей, які бажають розмістити на її сторінках представника своєї організації.

Соціальна мережа Facebook є комерційною організацією, і її засновники прагнуть максимізувати прибуток для своїх акціонерів. Тому головним продуктом соцмережі є доступ до аудиторії.

Керування аудиторією є ключовою послугою, яку пропонує відділ маркетингу соціальних медіа. І треба віддати належне – вони добре виконують свою

роботу. Статистика показує, що Facebook дійсно може привернути увагу цільової аудиторії турфірми до свого проекту, але за це доведеться заплатити.

Персональний сайт - це візитна картка компанії, ознака її стабільності, поваги та репутації у аудиторії. Персональний сайт - це зона особистої відповідальності, а також зона, де діють правила компанії. Повна свобода дій на сайті, розташованому на власному домені - приємний бонус, який отримує його власник. Але якщо розуміти, що інформація – це товар. Приватна ділянка на окремому домені — вітрина серед лісу.

Який би не був асортимент продукції, яким би креативним не був дизайн і ремонт, якими б ввічливими й уважними не були продавці, на підприємство ніхто не завітає. Користувачі спочатку повинні мати інформацію про компанію. Тоді зрозумієте, що те, що має компанія, є для них важливим. Потім зрозуміти, наскільки зручними для них будуть умови, які пропонує турфірма, в тому числі і логістика.

Також досліджувана туристична фірма має власний мобільний додаток Помічник туриста від Coral Travel (рис. 2.7).

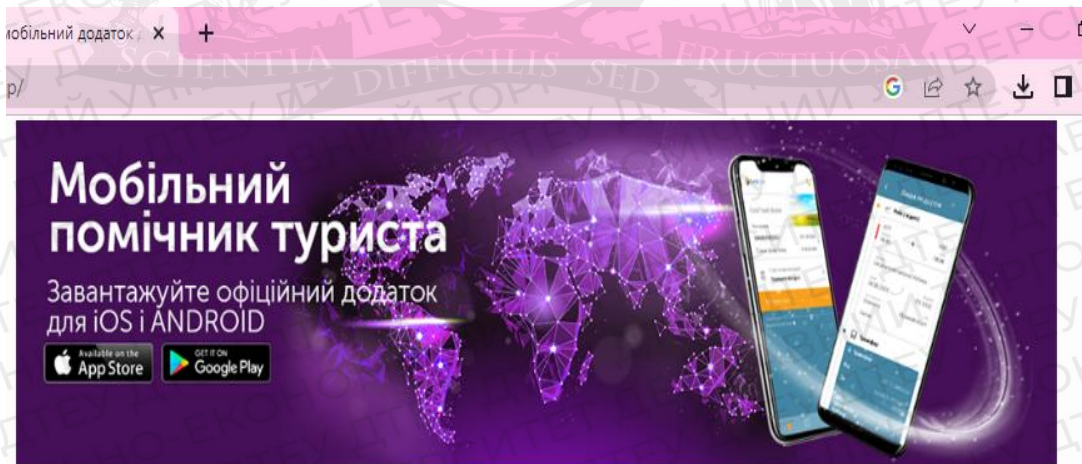


Рис. 2.7. Мобільний додаток Coral Travel [29]

Туроператор Coral Travel представляє свій перший офіційний мобільний додаток. Якщо клієнти замовили тур у Coral Travel, цей додаток стане їхнім незамінним помічником у майбутній подорожі. З його допомогою планування

відпустки стає неймовірно зручним і простим, а сама відпустка стає більш жвавою і насиченою.

Що ви знайдете в мобільному додатку:

- Інформація про майбутній тур: готель, переліт, трансфер і деталі страхування.
- Документи, пов'язані з майбутнім туром: ваучер, авіаквитки, страховка, додаткові послуги завжди в наявності. При необхідності їх можна завантажити або роздрукувати.
- Необхідні контакти: туроператор Coral Travel, агентство з бронювання турів, а також клієнтська служба в країні подорожі.
- Онлайн-оновлення: програма показує поточний час рейсу, дату подорожі, аеропорт або авіакомпанію, якщо вони раптово змінюються.
- Статус візи: якщо ви подаєте заявку на отримання візи через Coral Travel, програма відобразить її статус онлайн.
- Трансфер: клієнт буде проінформований про дату, час і місце вашого трансферу аеропорт - готель - аеропорт або готель - готель.
- Екскурсії: мобільний додаток містить інформацію про те, які екскурсії від Coral Travel доступні в країні відпочинку, ви можете ознайомитися з програмою та можливими датами поїздки, а також додати екскурсії в «Вибране», час і місце проведення. виїзд на екскурсію, а ви можете придбати екскурсію.
- Путівник по готелів: додаток містить всю інформацію про вашого гіда: ім'я, контактні дані та навіть час зустрічі в готелі.
- Погода: дізнатися прогноз тривалості відпустки можна прямо в додатку Coral Travel.
- Рейтинг: програма дозволяє оцінювати після завершення подорожі з Coral Travel. Відгуки клієнтів дозволяють турфірмі підвищити рівень обслуговування та якість обслуговування.
- Підтримка 2-х мов: українська, англійська.

Офіційний додаток Coral Travel дозволяє бути в курсі подій і зробити вашу подорож більш комфортно та яскравою.

Для того, щоб завантажити додаток, просто потрібно відсканувати QR-код або перейти за посиланням (рис. 2.8).



Рис. 2.8. Спосіб завантаження мобільного додатку [29]

Отже, враховуючи вищенаведене, можна сказати, що використання інтернету, Інтернет-технологій та програмних продуктів для наскрізної автоматизації всіх бізнес-процесів у туристичній галузі є не просто питанням лідерства та створення конкурентної переваги, а необхідним для виживання на ринку послуг у найближчому майбутньому.

Можна зробити висновок, що організована та професійно проведена реклама відіграє важливу роль не лише у підвищенні попиту на послуги компанії, а й у формуванні її позитивного іміджу на загальному ринку та серед споживачів.

Таким чином, реклама як елемент маркетингової стратегії та політики туристичного підприємства – це інформація про його діяльність на ринку туристичних послуг, завдяки якій турист може дізнатися про нові варіанти відпочинку, спрямовані на правильний вибір туру.

2.3. Економічне обґрунтування туру

Розрахунок вартості туру - складна багатофакторна процедура. Ціна туру відображає економічну сторону діяльності компанії та відображає її комерційну політику на ринку туристичних послуг. Ціна туру коливається від собівартості до ринкової ціни реалізації.

Ціна товару розрахована нормативним методом калькуляції. При визначенні розрахунку собівартості одиниці послуг необхідно виходити з їх споживчої вартості, але необхідно враховувати змінність послуг.

У вартість турпакета повинен входити дохід туроператора, який встановлюється у відсотках до собівартості і залежить від прибутковості запланованого туру. Ціна визначається як добуток туристичних витрат і норми прибутку на одного туриста.

У таблиці 2.4 надано приблизно розраховану вартість туру на момент його розробки.

Таблиця 2.4

Калькуляція вартості туру

Показники	На всю групу (15 осіб), грн	На одного туриста, грн	Примітка
Прямі умовно-змінні витрати:	132300	8820	
Проживання	55000	3666,67	
Дорога (автобус)	8000	533,3	
Транспортне обслуговування	15000	1000	
Страховання	22800	1520	
Екскурсійне обслуговування	9500	633,33	
Інші витрати	11000	733,33	
Витрати на керівника групи	11000	733,33	
Непрямі умовно-постійні витрати:	27750	1850	
Витрати на утримання офісу	10700	713,33	Розподілені на всіх туристів за туристичний сезон
Амортизація основних засобів і нематеріальних активів	1100	73,33	- -

Продовження табл 2.4

Показники	На всю групу (15 осіб), грн	На одного туриста, грн	Примітка
Оплата послуг банків та підприємств телефонного, Інтернет-зв'язку	1150	76,67	- -
Витрати на маркетинг	14800	986,66	- -
Собівартість	160050	11136,66	Сума всіх попередніх витрат
Прибуток	19206	1336,4	12% від собівартості
Податок на прибуток	3457,08	240,55	18% від прибутку
ПДВ	691,41	46,09	20%
Ціна туроператора	183404,49	12226,96	Сума собівартості, прибутку, податку на прибуток та ПДВ

Розроблено автором

Тому запропонований тур «Шляхами болгарської культури» спрямований на відкриття культурної та національної самобутності Болгарії. Особливістю екскурсії є поєднання пасивного та активного видів відпочинку. Потенційними споживачами даного продукту можуть бути туристи різного віку та соціального статусу, адже програма туру не передбачає перевантажень, а сама програма насичена цікавими екскурсіями та передбачає достатньо вільного часу для відпочинку та оздоровлення на березі моря.

Таким чином, основним ринковим продуктом туристичної фірми на ринку туристичних послуг є комплексний продукт - тур або окремі його складові (транспортні послуги, включаючи бронювання та продаж квитків, екскурсійне обслуговування тощо).

Обґрунтування ціни: культурно-пізнавальний тур територією Болгарії

(група 15 осіб)

$$1. \text{Цінна нетто (прямі витрати + туристичний збір)} = 132\,300 + 30,62 = 132\,330,62 \text{ грн}$$

1.1. Розрахуємо туристичний збір на основі відомих показників:

1. Кількість днів проживання - 9 днів
2. Мінімальна зарплата – 12 250 грн
3. Ставка для виїзного туризму – 0,05%
4. Туристичний збір = $5 * 12\,250 * 0,05\% = 30,62$ грн
2. Умовно постійні витрати – 10% від прямих витрат = 13 230 грн
3. Виробнича собівартість = $160\,050 + 13\,230 = 173\,280$ грн
4. Маржинальний дохід:

Прибуток тур.оператора (20%) = 19206 грн

Податок на прибуток тур.оператора (18%) = 3457,08 грн

1. Маржинальний дохід = $19206 + 3457,08 = 22\,663,08$

2. Знайти ціна бруто:

ПДВ(20% від Прибуток тур.оператора) = 691,41 грн

Показано калькуляцію та розрахунок вартості туру.

Дві третини тимчасових і постійних витрат турагентств витрачається на рекламу та зарплату адміністративного персоналу за мінусом соціальних заходів. Середня вартість туристичної путівки в Болгарію становить близько 300 дол. США на тиждень (липень і серпень) і близько 400 доларів США на два тижні (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Продуктова програма (у кількості обслужованих туристів)

Тури	Місяці												Всього
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Тури Болгарія	-	-	-	30	30	15	45	30	15	-	-	-	165

Розроблено автором

Продуктова програма у вартісному вимірі на плановий період представлена у табл. 2.6

Таблиця 2.6

Продуктова програма (у вартісному вимірі)

Тури	Місяці								Всього
	1 2 3	4	5	6	7	8	9	10 11 12	
Тури-Болгарія	-	366808,8	366808,8	183404,49	550213,2	366808,8	183404,4	-	2017448,44

Розроблено автором

Послуги з надання туристичних послуг мають велике значення і характеризуються трьома основними показниками, що описують вимоги процесу надання туристичних послуг: доступність, ефективність і якість туристичного продукту.

ВИСНОВКИ

У роботі розглянуто теоретико-методологічні основи дослідження, зокрема визначено сутність туризму як виду економічної діяльності, названо види та форми туризму, методи дослідження розвитку туризму в країні були названі. описано. У роботі також описано історичні аспекти розвитку туризму в Болгарії та описано туристично-рекреаційні ресурси країни. Розкрито особливості туристичної інфраструктури та охарактеризовано туристичні центри Болгарії.

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1) У сучасному світі туризм є складною соціально-економічною системою. Туризм – це галузь економіки, підприємство та організація, яка задовольняє потреби туристів у матеріальних і нематеріальних послугах, головним завданням якої є забезпечення повноцінного та раціонального відпочинку людини. Під ефективністю розвитку індустрії туризму розуміється результат, отриманий від організації туристичного обслуговування в економіці країни та виробничо-обслуговуючого процесу на туристичному підприємстві. До показників діяльності туризму відносяться: загальна кількість туристів, середньомісячна кількість туристів, кількість туристоднів, дохід від міжнародного туризму. Види туризму відрізняються від мотивації туристів, тобто від внутрішніх факторів, а форми туризму - від зовнішніх причин і впливів.

2) Офіційною датою початку організованого туризму в Болгарії вважається 27 серпня 1895 року, коли був заснований Болгарський туристичний клуб - нинішній голова Болгарського туристичного союзу. Однак після Другої світової війни, а також падіння «залізної завіси» рівень туризму в Болгарії повністю знизився, а економіка країни почала відроджуватися на початку 21 століття. На цьому етапі почалося державне, а згодом і європейське фінансування туризму.

3) Комплекс туристично-рекреаційних ресурсів Болгарії має дуже великий перелік історико-культурних і природних ресурсів. Серед них 10 об'єктів занесені

до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Окремо необхідно відзначити сучасні масові заходи (фестивалі, свята) і гастрономічні (велика і різноманітна національна кухня та ін.) ресурси країни, які служать прекрасною основою для розвитку нових, конкурентоспроможних у світі видів туризму. . ринок туристичних послуг.

4) Туристична інфраструктура Болгарії активно розвивається і має одне з найкращих на світовому ринку туристичних послуг співвідношення ціни та якості. Дістатися до країни можна будь-яким видом транспорту, є чотири великих аеропорти. Серед відомих туристичних центрів пляжного і дайвінг-туризму: Сонячний берег, Золоті Піски, Несебр, Бургас, Дюни. Для гірськолижного відпочинку рекомендується їхати на курорти: Банско, Вітоша, Боровець, Пампорово. Країна пропонує широкий вибір житла на будь-який бюджет - від великих готелів 5* до невеликих сімейних помешкань. Також можна підкреслити, що в країні багато закладів громадського харчування різного рівня зі смачною кухнею.

5) Туризм в Болгарії є дуже важливою складовою розвитку і становлення економіки країни. Відповідно до цього країна посіла 36 місце серед країн світу в рейтингу доходів, і 46 місце в рейтингу доходів. Загальний внесок туризму у ВВП країни склав 11,6

6) Незважаючи на поточну позитивну динаміку, в сучасній індустрії туризму існує ряд проблем: недостатня якість обслуговування (за застарілими радянськими стандартами, які не відповідають світовим); регіональна диспропорційність; нестача кваліфікованих кадрів, що є однією з причин неефективної організації роботи та низького рівня обслуговування; небажання формувати та розвивати готельні комплекси; відсутність мотивації до підвищення ефективності роботи готелів тощо.

7) Крім традиційних видів відпочинку, Болгарія відома також відпочинком для дітей та підлітків, зокрема: табори, командні групові поїздки. Серед курортів з таборами для дітей: Сонячний берег, Елініте, Кранево. Аналізуючи актуальні

пропозиції та роботу таборів у Болгарії, можна зробити висновок, що більшість з них будуть відкриті для прийому груп влітку 2021 року. У таборах обладнані професійні спортивні та танцювальні майданчики, є басейни. Олімпійські та напіволімпійські розміри і навіть хокейні арени. Також є медико-оздоровчі табори, де працюють лікарі, проводяться оздоровчі програми та заняття. Також на території таборів часто проводять фестивалі.

8) Казанлик - Софія - Київ. Маршрут розрахований на людей усіх вікових категорій, оскільки не передбачає фізичних навантажень. Він може залучити багатьох туристів, оскільки включає не тільки пляжний відпочинок, але й дегустацію національної кухні та відвідування фестивалів, а також відвідування об'єктів ЮНЕСКО.



СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: методологія і методика аналізу, термінологія, районування: монографія. К. Видавничополіграфічний центр Київський університет, 2015. 395 с
2. Борушак М. Стратегія розвитку туристичних регіонів: автореф. дис. ...-д-ра економ. наук: 08.00.05 / Інститут регіон. досліджень НАН України. Львів, 2008. 384 с
3. Дутчак С.В. Туристсько-рекреаційні ресурси ландшафтів. Монографія. Чернівці : Родовід, 2014. 196 с.
4. Закон України «Про туризм». Стаття 4 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
5. Кифяк В.Ф. Розвиток туризму як один зі сценаріїв покращення соціально-економічного стану Чернівецької області. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. 2015. С. 67-81
6. Кукліна Т. С., Зайцева В. М. Сучасний стан розвитку туризму в Україні. 2014. С. 67-74.
7. Кучеренко К.В. Економічна цінність міжнародного туристичного бренду країни. Інвестиції: практика та досвід. 2013. С. 78-82.
8. Кучерява Г.О. Сучасні тенденції та пріоритетні напрями розвитку світового ринку туристичних послуг. Trends in the development of international tourism in the current context of globalization. Editors: Jadwiga Ratajczak, Victoriia Tsytko. Collective Scientific Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. P. 30 – 37
9. Любіцева О.О. Методика розробки турів. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2003. 104 с.

10. Національна стратегія розвитку туризму Республіки Болгарії 2014-2030 рр. URL: http://www.tourism.government.bg/sites/tourism.government.bg/files/uploads/strategy-policy/pril9.nsurtb_2014-2030-updated_mt-final.pdf
11. Офіційний сайт Болгарського союзу туристів URL: <https://www.btsbg.org/index.php>
12. Офіційний сайт Міністерства туризму Болгарії. URL: <http://www.tourism.government.bg/bg>
13. Патійчук В., Філон О. Основні проблеми розвитку туристичного комплексу Болгарії. Луцьк, 2018. С. 113-121
14. Семенов В.Ф., Балджи М.Д., Мозгальова В.М. Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності : (монографія). Одеса : Optimim, 2016. 201 с.
15. Світовий атлас даних. Туризм. URL: <https://knoema.com/atlas/ranks/Number-of-arrivals/>
16. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія / за заг. ред.: Ткаченко Т.І. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 463 с.
17. Третяк В.П., Рахман М.С. Статистика туризму. Навчально-методичний посібник. Харків, 2018. 79 с.
18. Туристично-рекреаційні ресурси Болгарії. URL: https://knowledge.allbest.ru/sport/3c0a65625b3ac68a5d53a88421316d26_0.html
19. Bulgarian English-language news provider based in Sofia URL: <https://www.novinite.com/articles/194011/Hotel+Investors+Turning+to+Bulgaria>
20. Ivanov S.H., Dimitrova M.G. European Tourism Planning and Organisation Systems. Book. Varna, 2014. 512 p.
21. Jessy Russell. Bulgaria Travel and Tourism: Environmental Discovery. Book. 2019, 218 с.

22. OECD Tourism Trends and Policies 2020 URL:
<https://www.oecdilibrary.org/sites/>
23. Official tourist portal of Bulgaria URL: <https://bulgariatravel.org/en/>
24. Responsible tourism in Bulgaria URL:
<https://www.responsibletravel.com/holidays/bulgaria/>
25. Sofia is in Third Place in Europe in Growth of Foreign Visitors. Sofia News Agency, 2017. URL:
<http://www.novinite.com/articles/183621/Sofia+is+in+Third+Place+in+Europe+in+Growth+of+Foreign+Visitors>
26. United National Educational, Scientific and Cultural Organization. World Heritage Convention <https://whc.unesco.org/ru/list/>
27. What future for tourism in Bulgaria? URL:
<https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Bulgaria/What-future-for-tourism-inBulgaria-196104>
28. World Trade Organization – Publications URL: <https://www.wto.org/>
29. Офіційний сайт туристичної компанії Coral Travel URL:
<https://www.coraltravel.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Карта Болгарії



Джерело: Google

Національний парк Пірін



Джерело: Google

Природний заповідник Сребірна



Джерело: Google

Заповідник Ропотамо



Джерело: Google

Природний парк Странджа



Джерело: Google

Троянський монастир



Джерело: Google

Кам'яний ліс

Джерело: Google

Місто Варна



Джерело: Google

Місто-заповідник Велико-Тирново

Джерело: Google